

A LA XXXI ASSEMBLEA INTERCOMARCAL D'ESTUDIOSOS

PIERRE VILAR

La Comissió permanent de les Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos, per conducte del seu President Josep Iglésies, admirat amic meu de fa molts anys, així com el Centre d'Estudis de l'Hospitalet de Llobregat, per conducte del seu President Jaume Botey, han tingut l'amabilitat d'oferir-me la presidència de la XXXI Reunió de les Assemblees, que s'obre el 24 de maig a l'Hospitalet. Es per a mi un gran honor, i la mateixa insistència dels organitzadors en el seu desig de tenir-me entre vosaltres aquest dia, va ésser una manifestació d'amistat, de part dels estudiosos catalans, que no em va deixar, creieu-ho, indiferent. Em vaig sentir profundament commogut.

Un temps he esperat que podria donar la meva acceptació, combinant-la amb altres obligacions que tenia a València i Barcelona. Però, inesperadament, vaig acabar amb elles als últims d'abril, i haguí de tornar a París. Els amics de l'Hospitalet, generosament, em volien organitzar un viatge-llampec París-l'Hospitalet-París, entre dos avions. Jo els vaig recordar que compliria (justament el 3 de maig) els meus vuitanta anys, i que la prudència em desaconsellava tot excés de fantasies aèries. He renunciat, doncs, al plaer d'estar entre vosaltres físicament. Sigueu segurs que hi estaré per l'esperit i el cor.

Quan vaig arribar per primera vegada a Catalunya —hi haurà seixanta ans l'any que ve— jo no em sentia encara historiador sino geògraf; el meu primer mestre en geografia de Catalunya fou Pau Vila, i el meu primer company d'excursions i d'investigacions fou Gonçal de Reparaz. Això significa que vaig conèixer, fins i tot més, al principi, que Barcelona, els seus voltants industrials —Badalona i l'Hospitalet, Terrassa i Sabadell, i també Vic i Berga, Mataró o Igualada: les «comarques» em semblaren tan importants, per comprendre Catalunya, com la mateixa

capitàl (és més tard, vivint-hi, que em vaig tornar un entusiasta de Barcelona). Recordo que quan vaig presentar a París el meu principal treball «Catalunya dins l'Espanya moderna», em van fer, sobre la qüestió «comarcal», algunes objeccions; Fernand Braudel em va dir: però què és això de «Catalunya»? El fenomen important, el fenomen «mediterrani», és *Barcelona*. Vaig dir: no! És cert que Catalunya, sense Barcelona, seria poca cosa; però què seria Barcelona —sia en els seus moments de gran expansió, sia, sobretot, en els seus temps de retraïment— sense les aportacions, en productes, en diners, i, més encara, en *homes*, de les comarques? I per això em vaig interessar particularment, entre 1931 i 1934, en l'elaboració de la «divisió comarcal» de la Generalitat, i en les primeres manifestacions dels «estudis comarcals»; tinc davant meu, tret de la meua biblioteca, l'estudi d'en Pau Vila sobre el Vallès, amb la portada: *Biblioteca d'estudis comarcals. Volum I, Casa del Vallès, MCMXXX*. Així, la presidència que heu tingut la gentilesa d'oferir-me a l'Hospitalet, em sembla una excursió a la meua joventut.

Em permetré algunes observacions més sobre els treballs d'investigació dits «locals», i que, en moltes ocasions, resulten tan (o més) útils que tal «síntesi» massa ambiciosa.

1) Viu a París, per raons familiars, una de les grans figures de la historiografia catalana actual, i és una historiadora: Núria Sales. Tinc l'ocasió —i la joia— de parlar sovint amb ella dels seus treballs; i sé (com ella mateixa ho va escriure en l'«Avenç») que moltes de les seves visions originals, sobre la Catalunya dels segles XVI i XVII, s'inspiren en les investigacions, consultades en la «Biblioteca nacional» de París, dels arxivers i historiadors «locals», de la «Catalunya-nord» —Rosselló i «comtats»— que resulten d'una riquesa excepcional en el segle XIX i començaments del XX. Aportació, al mateix temps, a la història en general, i a la noció d'unitat catalana a través dels segles. És clar que tal documentació dormia, oblidada i desdenyada, en revistes i «butlletins» dits «d'erudició local» (a França en diuen «sociétés savantes»).

2) Ens els dos últims volums publicats per les «Assemblees», i que es refereixen al Bages, trobo al mateix temps un article sobre el Bages «fa quaranta milions d'anys», un altre sobre una monja manresana mística dels voltants de 1800, un altre sobre rabassa morta, un altre sobre les etapes de la industrialització, un altre sobre els fets revolucionaris de Fígols en 1932, un altre sobre la salvació de la catedral de Manresa, el juliol de 1936. Es pot pensar: quina barreja! és això «història»? Reflexionant, es pot respondre *que sí*. En el sentit que la concentració, en un espai reduït, d'observacions precises al llarg de tots els temps, ens obliga a pensar juntament tots els aspectes, tots els factors d'una societat

concreta a través de la història, des dels més materials fins als més espirituals, des dels més passatgers fins als més perdurables; és una de les maneres (no l'única, naturalment), de mesurar les nostres forces amb la «història total».

3) En la carta —molt interessant— que em va enviar Jaume Botey convidant-me a la XXXI reunió intercomarcal, es plantejava un últim problema: la preocupació històrica desemboca en l'actualitat; l'Hospitalet dels anys vuitanta del segle XX no és l'Hospitalet dels principis del mateix segle; i és evident que hi ha, en una evolució, salts quantitius que són també qualitius. L'actualitat és una part, un moment, de la història. Amb el gran problema: el de la intervenció de l'home —de la *nostra* intervenció— en aquest moment.

És clar que m'hauria agradat, entusiasmat, la idea d'escoltar, entre vosaltres, tantes discussions anunciades: tot un diàleg entre història i actualitat. Estic segur que les publicacions que sortiran de la reunió em permetran aprofitar-ne les conclusions. Des d'ara, us en dono les gràcies.